

ZÁHORSKÁ KRONIKA

Vlastivědný sborník Záhoří, Pobečví a Oderských hor.

Ročník XXVII.

Květen 1950.

Číslo 9.

Dr. A. Turek:

České pomístní názvy v poněmčených obcích na Hranicku.

(Dokončení.)

Mezník (Messnik) se nalézá při jižní hranici katastru vpravo od silnice do Kuncic a měla tam v letech 1797—1827 pozemky č. 85 a 86.⁵⁶⁾ *Prudké (auf dem Peroutka, Putka)* se rozkládá západně od vsi nad železnicí poblíže železničářského domku a silnice do Olšovce (top. č. 1367—1420, v l. 1798—1828 při usedlosti č. 76, 79 a j.). Konečně *Palůčky (Palutschke)* jižně od Doubravy jsou při jihozápadní hranici katastru (doklad už r. 1798).⁵⁷⁾ Obcí protéká potok *Luha*. Nelze blíže určití polohu trati *Schefranitz* (*Safranice*) a *Brieschka*, kdežto trať *Stalečka* je těsně nad vsí.⁵⁸⁾ Podobně nelze blíže určití historicky doložené názvy *Dráhy*, rybníček *v Rovném*, *Vydrovský rybníček* směrem od hranic a louka *Štarmovská*.⁵⁹⁾ Tedy ze 97 názvů je 16 českých.

Pro zajímavost ještě podotýkám, že pozemkové knihy bělotské i v ostatních poněmčených vsích východně od Hranic jsou vedeny v 18.—19. stol. po německu, ale z knih, listin, smluv svatebních, pozůstalostních řízení atd. se čeština nevyklučovala. Bylo to obyčejně proto, že některá ze smluvních stran byla česká, resp. že vůbec neznala němčiny. Na hranickém panství se v této věci vždy zachovávala podle potřeby jakási jazyková rovnoprávnost.⁶⁰⁾ Doklady

⁵⁶⁾ ZAM, gr. k. č. 4232, f. 10, 12, č. 4233, f. 56v, 4235, f. 71v, č. 4236, f. 100.

⁵⁷⁾ ZAM, gr. k. č. 4234, f. 21—23, č. 4232, f. 12, č. 4233, f. 49v, č. 4234, f. 21—23, č. 4235, f. 115v.

⁵⁸⁾ ZAO, Wintrova sbírka, heslo Bělotín.

⁵⁹⁾ SAT, sign. II-163/4, f. 98v.

⁶⁰⁾ Srov. k tomu Kravaňsko, roč. IX, str. 104 a roč. X, str. — dále Záhorskou kroniku, roč. XXVII, str. 3.

o tom pro Bělotín máme na př. 1787 (ženich z Bystřice), 1790 (ženich z Hranic) a 1797 (česká svatební smlouva Andresa Kubese z Nýdku s Alžbětou Kumlovou z Bělotína a j.⁶¹⁾

Zato v dědinách na Oderských horách je počet českých původních pomístních názvů poměrně nepatrný. Tak v Barnově na panství spálovském jsou z 42 historicky doložených nebo do odsunu Němců užívaných názvů české jen *Něčín* (*Latsch*, hraniční údolí a potok směrem ke Spálovu), *Klop-
poř* a *Na Lhotě*, už r. 1591 na místě pusté osady («*Klop-
porsch*» je komplex polností severovýchodně od vsi).⁶²⁾ Bar-
nov byl ostatně už koncem 16. stol. téměř zcela německou
dědinou a česká jména jsou tam vzácností (Jakub Kohout,
Vavřinec Čížek, Beneš Malý, 1604 fojt Václav Klevar, 1612
purkmistr Ondřej Blažek, Martin Horník), český zápis je
však v knize jen jeden, totiž kup svobodné zahrady nad
panským dvorem od France Vilkstejnera z Polského Neu-
dorfu pro panství spálovské.⁶³⁾

Na panství libavském se připomíná jen hraniční potok
Bahna mezi Střelnou a Olejovnicemi a potok *Střelenský*
(*Střelná*), jižně od Rudoltic les *Mastník* (též společně pro
Zighartice) a *Koristkův mlýn*, u Vojnovic název *Ritsch*, se-
verně od obce. Tyto názvy jsou vesměs zachyceny na ma-
pách.⁶⁴⁾

Na bývalém panství lipenském je v Kozlově z 20 známých
jmen pomístních znám pouze jediný český název a to *Ky-
janice*, který upomíná na dávno zaniklou ves, pustou už po-
čátkem 16. stol.⁶⁵⁾ V *Ranošově*, kde měly v 16. věku
polnosti usedlíci ze Staměřic, Velkého Újezda a Veselíčka,
je z 12 tratí celá třetina českého původu, a to *Říka*, louka
jihozápadně od vsi při hranicích katastru *Doležel* v severo-
východním rohu katastru, *Puhunstein* v jihozápadním rohu
katastru a *Kožich* východně odtud.⁶⁶⁾

⁶¹⁾ ZAM, gr. k. č. 4231, f. 2, 8v—9, 82v—83, č. 4232, f. 117 a násl.,
168 a násl.

⁶²⁾ ZAM, Matr. výt. poz., Přer. kraj, č. 380, speciální mapa, list
Hranice a sdělení kolegy F. Šusika ze Spálova.

⁶³⁾ ZAM, gr. k. č. 5546, f. 77 a j. v.

⁶⁴⁾ Srov. k tomu též J. Malý, Vlastivěda moravská, Libavský okres
na příslušných místech.

⁶⁵⁾ SAT, sign. II-163/4, f. 19; Baďura, Lipenský okres

⁶⁶⁾ Srov. k tomu Bärner Ländchen (1932), str. 585—586.

Na někdejších panství podštátském zbývala v 16. stol. jen
jediná česká, resp. smíšená ves *Boškov*. R. 1512 se tam
připomínají osadníci Jan Boček, rychtář, Michal Harnek,
Petr Truneček, r. 1521 Urban Bratrych, Hanzi Pešek, ale
okolní vsi na Libavsku i Podštátsku byly už tehdy zcela
německé.⁶⁷⁾ Tento stav potvrzuje i soupis obyvatelstva
v Podštátě a nejbližším okolí z r. 1582, kdy tam měla jmé-
na českého původu nebo nejistá sotva čtvrtina.⁶⁸⁾ V Podštá-
tě není ostatně vůbec českých pomístních názvů. V soused-
ních Padesáti Lánech je rovněž české příjmení počátkem
17. stol. vzácností (Jokl Klič, Jakub Koristka, fojt od r.
1614, Jan Mertlík do 1613, Jakub Paterka od r. 1616 a snad
Jan Moczke); pomístní české názvy chybí.⁶⁹⁾ Ani v Boško-
vě není jich mnoho — mezi 115 užívanými nebo historicky
doloženými sotva 7; *Jeserbach*, les a potok jihozápadně od
vsi při hranici katastru; *Potůčky* (*Potutschka*, *Batuschka*,
Partutka, *Patuschkenwiese*, doklady už z l. 1726—1800),
les a údolí při polní cestě do Heřmáněk jižně od Dol; *die*
Bran, traťový název blíže neurčený, doložený jen 1657;⁷⁰⁾
Dola, les a údolí severně od vsi na cestě k Heřmánkám
východně od koty 528; *Přední* a *Zadní Palúnka* jižně od vsi,
společná lesní trať se Středolesím, podobně jako lesní louka
Perná.⁷¹⁾ Je to opět důkazem, že české původní obyvatel-
stvo zaniklo v Boškově již dosti dávno, patrně v 2. pol. 16.
stol., neboť nejstarší pozemková kniha, počínající r. 1619,
je psána německy a neobsahuje skoro vůbec českých jmen
osobních.

Z tohoto přehledu vyplývá, že v mnohých obcích, kde by-
lo do r. 1945 převahou německé obyvatelstvo, se dá katastr
vyplnit českým pomístním názvoslovím; je ostatně pravdě-
podobné, že podrobným badáním místních pracovníků a do-
tazem u starousedlého obyvatelstva českého v těchto ob-
cích se počet starých českých názvů ještě zvýší. Není tudíž
potřeba tvořit jména nová, často náhodná nebo
nevhodná, anebo překládati názvy německé, pokud toho

⁶⁷⁾ ZAM, P. O. IX, f. 80v, 209, 303v, XI, f. 202.

⁶⁸⁾ ZAM, Bočkova sbírka č. 6765.

⁶⁹⁾ ZAM, gr. k. č. 4508 z let 1610—1725, f. 30, 120, 140, 150, 171, 200.

⁷⁰⁾ ZAM, gr. k. č. 4244, f. 131, č. 4245, f. 41, 109, 179, 218.

⁷¹⁾ Konečný, Stráž Moravy, r. XXVI, str. 156. Srov. k tomu i Záh.
kroniku, roč. XXVII, str. 3—4.

není nezbytně třeba.⁷²⁾ Bylo by dobré, kdyby se místní kulturní pracovníci postarali o to, aby noví osídlenci staré původní české názvy vyhledali, zjistili jejich polohu, obnovili nebo zavedli jejich všeobecné užívání a dali je zakreslit do nových katastrálních map.

Alfa V. Musiol:

Pamětní kniha obce Milenovské od r. 1853.

Obecní kronikář p. Josef Šrom, rolník v Milenově (č. 33), zapůjčil mi starobylou pamětní knihu, jež obsahuje zápisy od r. 1848 do r. 1937, čili okrouhle za 90 let.

Kniha má rozměry 24 cm krát 38 cm a má 188 stran. Je stránkována do stránky 105 a pak najednou napsal kronikář místo 106 číslo 206 a tak v tom chybném číslování pokračovali, takže kniha má jen zdánlivě 288 stran velkého formátu.

Původně byla svázána jinak, teprve v letech před druhou světovou válkou byla převázána do celokožené vazby a titulní list toho znění, jako jest název tohoto článku — oválového formátu je vlepen na 2. straně desky. Na první straně desky je v kůži zlatem vytlačen nápis: PAMĚTNÍ KNIHA OBCE MILENOVA. V původním titulu je psáno rondovým písmem: Millenowské.

Kniha je vložena do ochranného pouzdra. Když se odváděly za Protektorátu pamětní knihy čili kroniky okresnímu úřadu pro úschovu v zemském archivu, tož obecní kronikář p. Josef Sedláček, rolník č. 14, uschoval tuto starodávnou kroniku a odvedl nově založenou kroniku. Nerad by se loučil s památnou knihou, (do níž sám zapisoval od r. 1907 až do konce této kroniky v r. 1937, do strany 288), a proto ji uschoval bezpečně.

Když jsem r. 1946 viděl tuto kroniku, byl jsem rozhodnut udělati z ní nějaké výpisy, jež budou zajímat i širší veřejnost. Mít v jedné knize 90 let života — to už je něco!

⁷²⁾ Tak v Blahutovicích zavedli noví osadníci dosti libovolně většinou málo vhodné názvy Písečná hora, U lesíka, U základ, Na rohu, Fojtská příkopa, Nová dobytčí cesta, Kostelní chodník, Větrné mlýny, Oderský chodník, Stará dobytčí cesta a Záhumení. (Sdělení MNV a správy školy v Blahutovicích.)

Nejdříve jsem knihu přečetl a podtrhl červeně slova, jež budou názvy kapitol v obsahu. A pak již jsem se dal do sepsání obsahu (seznamu kapitol) na psacím stroji. Teprve pak má každá kniha a přirozeně i kronika cenu, když má obsah, aby čtenář našel rychle to, oč se zajímá. Tento obsah hustě psaný strojem má 7 archových stran.

Papír této kroniky je tuhý, drsný, t. zv. ruční.

Kroniku založil r. 1853 Rudolf Schmidt, učitel a zapsal úvodem události roku 1848. Psal kurentním písmem, úhledným, dobře čitelným, jež vybledlo za 90 let velmi málo.

V činnosti kronikáře čili písaře, střídali se hlavně místní učitelé. Po šesti letech odešel učitel R. Schmidt do Strážce a v Milenově nastoupil za provisora (zatímního učitele) Ant. Barbiř, rozený z Oseka. Tento se již podepsal latinkou. Za rok přišel po něm Arnošt Krasický z Radíkova, rozený z Troubek u Tovačova. Ale kronika je psána kurentním písmem (německým) až do roku 1864, kdy ji píše téměř krasopisně »A. Krasitzky, písař.« Tento učitel podepisuje se česky teprve roku 1869, ale bez konečné čárky na y: »Krasický«.

Dne 26. 9. 1874 odchází učitel a kronikář Arnošt Krasický do Olšovce po 15leté školní službě. Na jeho místo přichází Jan Nep. Zdráhala z Olomouce, podučitel, rozený v Olomouci.

Několik listů je popsáno různými občany kurentním písmem, kostrbatým a dolní rohy jsou hodně ušpiněny. Od 26. září 1874 zapisuje zase latinkou a velmi úhledně podučitel J. N. Zdráhala. Odchází pak do Týna v létě 1877.

Kronika na straně 80. píše: »Jan Zdráhala po jeho nastěhování byl ode všech vlídně a přátelsky přijatý, takže si ho všichni velice vážili. Brzy ale však, jak ho poznali, všem se zmrzel, pro jeho nepořádnost a pošálenost, takže byl skrze důkaznu žalobu u Slav. c. k. hejtmána co Školního rady obžalován a tím byl nuceny ze Školy Millenovské se odstěhovati.«

Dne 6. února 1878 nastupuje po něm Tomáš Černošek, učitel. Má pěkné písmo a popisuje stručně události r. 1878 na jedné straně. Více nezapsal.

Pak popsal rok 1875 na 7 řádcích Josef Sedláček, starosta (hlavně o zřízení obecní studně), a hned dále píše týž o volbách v obci v r. 1879 a také opočasi i úrodě v r. 1879.

Roku 1880 odchází učitel Černošek a učí po něm Ant. Novák. Zápisy vedou vedle učitele A. Nováka také různí občané.

R. 1890 odchází Ant. Novák jako nadučitel do Jindřichova, — na jeho místo přichází Met. Malachta z Prosenic, který píše kroniku velmi úhledně. Po čase však psal ji zase Josef Sedláček, ale na str. 207 píše v poznámce Met. Malachta: »Písařem se stal zase pan učitel, jenž předešlému panu starostovi nepohodlným byl. (!)«

Na str. 211. čteme: Popis obce koncem 19. století. Dle histor. pramenů sestavil M. Malachta, správce školy. Je to psáno drobným krasopisem na šesti stranách.

Od str. 217., od r. 1907 začínají zápisy psané rolníkem Josefem Sedláčkem, kronikářem, z čísla 14. — až do konce této kroniky v r. 1937, do strany 288.*) — Písmo jeho je velké, dosti čitelné. Zápisy jsou stručné i dost obsáhlé. Postupem doby všímají si stále všestranněji života v obci.

Met. Malachta učí v Milenově plných 35 roků a odchází v srpnu 1925 na odpočinek do Lipníka do vlastního domku. Po něm učí Josef Frajs v r. 1925 a r. 1926 stěhuje se do Slavíče. Jako říd. učitel je ustanoven Fr. Ryška, rodák z Lipníka.

Události v obci za těch 90 let ukazuje tento přehled:

- 1853 — Veliká voda. Založení Pamětní knihy obecní.
- 1856 — Z obecního pastviska zrobeny díly a pronajaty (»Ameryka«).
- 1857 — Založena školka pro šlechtění stromků.
- 1858 — Z obecní louky zrobeny díly: »Dolní Ameryka«.
- 1862 — Volba do zemského sněmu.
- 1862 — Povoleno osvobození polností (v případě povodní) od daní.
- 1864 — Rebelie domkařů. Žádají příděl »z obecních rol«.
- 1866 — V obci bydlí červení husaři, v dubnu a květnu.
- 1866 — Pruské vojsko prochází obcí a vyjídá ji.
- 1867 — Volby kandidátů do zemského sněmu v Brně.
- 1869 — Zřízena školní knihovna.
- 1870 — 14. 10. — Obecní výbor dává čestné občanství dru Šromovi a kaplanu Fr. Hynkovi (str. 52).

*) Jos. Sedláček č. 14, narodil se 24. 2. 1864 a zemřel 22. 1. 1942. Dožil se 78 roků. Dal se jako příslušník Československé církve zpopelnit (první z obce). Již jeho otec zapisoval do této Kroniky.

1870 — Vysvěcení nové kaple.

1874 — Složení místní školní rady (str. 74).

1875 — Vyměřovní pozemků v obci (75).

1873 — Vojsko v obci (str. 77).

(Pokračování.)

Ing. Fr. Fric:

Kavčí propast.

Nedaleko Hranic nad lázněmi Teplicemi nad Bečvou v lese zvaném Hůrka zeje Propast, ke které chodí jen málo lidí. Není tak proslulá jako jiné propasti. Je to takový zastrčený kout světa, kudy snad jen v lázeňské sezoně přejde několik nahodilých návštěvníků, ale jinak je tam ticho a smutno. Je asi 80 m hluboká a na jejím dně je malý rybníček se zelenou smrdutou vodou. Se strany od Černočina je možno sejít do Propasti až dolů k vodě. Když se podívá člověk zdola nahoru, padne až úzko do duše. Je to hlavně při pohledu na skalní výčnělek, kterému říkají můstek sebevrahů. Nepovolaného i nevítaného návštěvníka obletují celá mračna kavek, černých a klevetivých, které duševní tísní nikterak neuberou. To však jenom na jaře a v létě, když v trhlinách a dutinách stěn Propasti vyvádí ta černá havěť potomstvo.

Když se otevře jaro a kosi s drozdy a brávníky počnou vykřikovat do vlahých večerů své milostné intrády, tehdy přiletí neznámo odkud na Propast kavky. Toulaly se celý podzim a zimu vzdálenými kraji společně s ostatními příbuznými, hlavně havrany, kteří stejně jako kavky hnízdí společně ve velkých koloniích, se šedivkami, s černými vranami a snad někde na své zimní pouti krajinami méně navštěvovanými sněhem se setkaly i s krkavcem. Třely všelijak nouzi a mnohdy se spokojily hničícími zbytky mršín ve vyvezených kopcích hnoje. Ale nikdy nezebraly, jak to činí valná většina havranovité havěti! Kavky jsou hrdé a nemilují člověka, ani jeho vtíravou přízeň. A tak přišla nakonec dlouho očekávaná doba, kdy je zavolali kosi a kavky přilétly. Je jich všude plno. Ve vzduchu, na stromech i na skalních výstupcích Propasti. Přišly, aby pohnízdlily a radovaly se ze slunných dnů a z hojnosti. Půl roku jim bude dobře.

Samečci jsou přioděni světlešedými límcí a létají jen v páru se svými samičkami. Na Propasti u každé skalní rozsedliny je hádání, až uši zaléhají. Perou se o hnízdní dutiny. Na konec to dopadne tak, že v jedné díře těsně vedle sebe sedí na vajíčkách dvě i více kavek a jde to. Řekl bych, že si ty kavky rozumějí lépe než páni tvorstva — lidé. Ale bez všelijakého toho pitvoření, hlídání před vchodem do hnízdního otvoru ve skále, bez klapání

zobákem, čepýření peří by to snad ani nešlo. Opakuje se to každoročně a snad by to nebylo právě kavčí jaro.

Koncem března si kavky poopraví svá hnízda, do kterých mnohé se už pro vrstvu setlelého trusu sotva vejdou, a brzy zasednou na snůšku asi pěti kropenatých vajíček. Asi po osmnáctidenním sedění se narodí kavčata. Je to ihned k poznání podle zvýšeného ruchu nad Propastí. S počátku samci, ale brzy na to i samice počnou shánět co se dá, aby ukojili své hladové potomstvo. Je to hlavně hmyz nejrůznějšího druhu a jeho larvy, pro který zalétají i na značně vzdálená místa na polích i v lese. Když se dostaví chroustí rok, tím ovšem lépe pro kavky. Bývá pak vidět, jak hlavně brzy ráno obírají chrousty na okrajových lesních listnácích. Tím se jeví značně užitečné, ale toto zdání tak trochu klame. Majít ještě mnohé nepříjemné vlastnosti. Zalétají rády do ovocných zahrad a stromořadí, kde hlavně peckovité ovoce bývá jimi poškozováno. Ale i jarní setby polní umí kavky vybrat velmi důkladně. Toto všechno je sice v kolísí se zájmy zemědělce, ale přece by se tomu snad případ od případu dalo zabránit plašením. Daleko horší je, že v době před vyvedením mláďat se vrhají i na ptačí hnízda, která nemilosrdně plení. Vícekrát jsem je už podle úpěnlivého a zoufalého pokřiku starých ptáků přistíhl při vybírání hnízd žluv, pěnkav i košť a drozdů. Jeví tedy kavky stejně jako ostatní jejich pří-

buzní hrubozobci značný sklon k masožravosti, a to jim tak lehko nelze odpustit. Několikrát jsem ze zvědavosti sestřelil od vchodu do hnízdní dutiny kavku, která nesla nápadně veliké sousto mladým, a vzdycy jsem určil v tomto soustu mládě některého ze hmyzožravých ptáků. A tak jistě zmizí každoročně ve škvírách hranické Propasti více ptačích mláďat užitečného ptactva, než si lze pomyslit.

Jakmile přejde jaro a přiblíží se vrchol léta, opouštějí kavky svou pohostinnou Propast, kterou sdílí přes jaro a léto společně s párkem poštolek. Počnou se toulat po krajině, přespávají společně na lesních nocovištích, kam přitahují až pozdě večer, často v samou tmou a bez hlesu, aby se neprozradily. Jedním takovým nocovištěm jejich je zahrada lesnické školy, a to ve skupině vysokých smrků. Čím dále do podzimu, tím se stávají jejich návštěvy na Propasti vzácnějšími. Když se začne rdít na stromech list a první závan podzimu dýchne na krajinu, zastihujeme je posedávat po vysokých budovách, jako na kostelní věži a střeše, na vojenské akademii i na lesnické škole, a zde za ranních rozbřesků, kdy už je ve vzduchu cítit podzim, svým úsečným voláním »ťá, řa, řa« jako by se loučily s Propastí a s městečkem, v jehož dutinách i zdech vyvedly svou mláď a rozmnožily tak svůj houfec. Potom se roztoulají po krajině.

Na Propasti jich každoročně vyhnízdí 100 až 150 párů. Uvážíme-li jejich značnou chuť k jídlu a přímo žravost mláďat, jedná se jistě o pořádnou hromadu hmyzu, kterého zbaví krajinu široko daleko. Nesmíme ovšem při tom mnoho myslet na počet vypleněných hnízd užitečných ptáků, jinak bychom na ně museli zanevřít.

Na podzim a v zimě je tedy Propast u Hranic osiřelá. Ale přece ne tak nadobro. Sídlivá tam přes zimu každoročně skalní kuna a tu a tam se tady zastaví milenci. Někdý i sebevrah.

Seděli jsme, jak si vzpomínám, jednoho pošmourného předpodzimního dne se starým hajným u Propasti a vyprávěli. Ptal jsem se na Propast i na rybníček na jejím dně i na lidi, kteří v běhu let svěřili svůj život té zelené vodě tam dole pod můstkem. Hajný mi vyprávěl velmi zajímavé historky ze své vlastní praxe. Snad nejzajímavější vůbec u všech těch smutných lidských konců je, že tělo

sebevraha vypluje k povrchu přesně jedenáctý den a jinak není ani velmi dlouhým bidlem v tom rybníčku k nalezení. Snad teprve rozklad nebo snad zvláštní složení vody vydá tak pozdě mrtvé tělo k pohřbení. Rozvyprávěli jsme se tak, že jsme si pozdě všimli, že se zatím sešerilo a počalo dosti vydatně drobně pršet. Nad Propastí zakroužily dvě kavky a v tichém letu obloukem přes to, že už bylo dávno po hnízdění, se snesly visle do Propasti. Snad se přišly rozloučit s rodnou chýškou v skalní rozsedlině, kdo ví? Seděli jsme dobře ukryti na straně, kudy nevede cesta. Ani si nás ptáci nevšimli.

»I to se říká o těch kavkách tady na Propasti, že jsou to všechny ty pobloudilé duše těch tam dole,« pokračoval hajný po chvílce odmlčení. — »Nezdá se vám, že by jich bylo trochu moc?« zeptal jsem se jen tak, aby řeč nestála. — »Kdo ví, sám jsem jich vytáhl několik desítek a možná jsou i jiné...«

Na cestě na druhé straně Propasti se ozvaly tiché sice, ale bystré kroky. Mladá, plavá žena v kapuci se objevila na cestě a mířila k Propasti. Trhlo to mnou a srdce se mi tlačilo do krku. Došla ke kraji a rozhlížela se. Nechtěla mít zřejmě svědky. Chtěl jsem vyskočit nebo aspoň křiknout, protože jsem ji obzorkou poznal. Ale hajný mne přidržel a dal prst přes ústa. S protější strany se totiž od stromu oddělila tmavá už silueta muže. Žena zaslechla jeho kroky a rozpřáhnuvši do široka ruce, rozběhla se mu vstříc. Oba stíny splynuly v jediný a když nám oba stíny s šepotem, který spíše radost ze života vyjadřoval než myšlenku na konec, ruku v ruce zmizely v deštivém přítmí lesa, nemohl jsem se ještě dlouho vzpamatovat...

»A takových myslíte, jako tam ti dva, že je málo? Lidem někdy dobře nerozumíte. Chodí sem, jak vám povídám, samé zbloudilé duše. Kavky žijí dlouho, velmi dlouho a mnoho pamatují za ta léta!...« Dal jsem mu v duchu za pravdu, ale zima mnou až otrásla z toho počasí i vyprávění.

Vstali jsme a rozcházel se každý jiným směrem k domovům. Ohlédl jsem se a v houstnoucím šeru jsem viděl ještě černější zející lůno Propasti. »Kavčí« Propasti. Kolik už asi pohřbila tajemství a na jaká ještě asi ta věčně rozevřená její náruč čeká?

J. Jakeš:

Vodní otázka Záhoří.

Úvodem třeba se zmínit, že Záhoří patří geologicky z větší části k útvaru kulmskému. Jest všeobecně známo, že kulmské útvary jsou všude chudé na vodu. Dále jest však také známo, že pod kulmskými vrstvami bývají ukryty silné vrstvy kamenného černého uhlí výborné jakosti. Příkladem toho jsou nám kulmské útvary ve Francii v pohoří řeky Loiry. Tyto kraje jsou na vodní prameny velmi chudé, zato bohaté na sloje uhlí, jako na př. okolí města Saint Etienne sur Loire. Vysvětlení jest v tom, že propustnými vrstvami uhlí proniká voda do strašných hloubek.

Již známý geolog dr Wankl pronesl domněnku, že ostravská pánev kamenouhelná pokračuje dále na jihozápad a rozkládá se i pod Záhořím. Všechny okolnosti tomu nasvědčují. U Choryně byly již před lety činěny pokusy s dolováním na uhlí. Výsledek byl špatný — pro neodbornost podnikání a nedostatek kapitálu. Doufejme, že v budoucnosti se ujme kuřacích pokusů stát a jistě s lepším výsledkem. Upozorňuji, že při čištění studny v gruntu č. p. 16 u Vinkralčiků v Paršovicích přišlo se na slabé vrstvy černého uhlí. Rovněž tak ve studni na Býčině pod toutéž vesnicí. Chudoba Záhoří na stále vodní prameny rovněž nasvědčuje tomu, že Záhoří skrývá v hlubokých vrstvách veliké poklady. Zkoumání v tom směru bude však úkolem osob povolanějších a jednou k němu jistě dojde. Zatím nechejme žítí Záhoří klidným životem rolnickým, jak žilo od pradávnych dob.

Na mapách značujících množství dešťových srážek vidíme, že Záhoří jest na tom s vláhou velmi bledě. Tento suchý pruh se táhne od jihozápadu až po Kelč. Nebývalo tomu tak vždy. Příhlédneme blíže k příčinám a následkům: Ještě před půlstoletím škodilo na Záhoří více mokro, než sucho. Proč? Půdy jsou na Záhoří většinou těžké, nepropustné. Dokud nebyly provedeny meliorace, udržovala se vlaha v povrchových vrstvách. Nebylo zvláštností viděti, jak v oraných polích rostou hájky rákosu, jaký se přibíjí na stropy. V polích pod mezemi byla spousta studánek, které nikdy nevysychaly. Na Záhoří vzniklo asi pořekadlo: Sucho hladu a bídy nenadělá.

Pamatuji se, jak staříček Skála z Horních Nětčic se-
dával na mezi za humny a hroze pěstí žakovskému mlýnu,
říkával: »Dokud ten prokletý klapálek bude klapat, dotud
není naděje na dobrou úrodu!« To znamenalo, že dokud
nevyschnou úplně potoky, vznikající v záhorských polích
a spojující se pod Vítonicemi v potok, na němž stojí žá-
kovský mlýn, jest naděje na úrodu pochybná. Naopak, za
mokrého roku obilí polehlo, zrno se nevyvinulo, brambory
shnily a mrtvolný zápach nesl se celou krajinou.

Asi před padesáti lety začalo na Záhoří odvodňování
rolí ve větším měřítku. Celá armáda dělníků hemžila se po
polích, kopala a ryla hlavníky a žebra. Účinky meliorace
po celou řadu let byly blahodárné. Přebytná voda se
rychle odvedla, půda se odkyselila a dávala veliké výnosy.
Ale všeho moc škodí. Vypočítám, kolik jen v okolí naší
obce bylo polních studánek. Pod naší rolí na Újezdsku by-
la první. Pod mezou na Polámaných druhá. Pod Hůrkami
zrovna tři. U Králíkova kopce opět jedna. Na pastvisku
Obcí zase jedna velmi vydatná. Za Rakovem na hranici
katastru hornonětčického opět jedna, pod Trojicí druhá a
na Hadovci v mezi třetí. Na tyto studánky mám velmi milé
vzpomínky z útlého dětství, když jsem za horkých letních
dnů nosíval z nich čistou studenou vodičku příbuzným, pra-
cujícím na poli, v hrubém hliněném džbánu jsem tu vodičku
nosíval. Nesmím zapomenouti na pramen na Podlázní, hned
u Paršovic. Tam vyrážel ze země pramen silný jako ruka,
voda křišťálově čistá a studená jako led. Z tohoto pramene
nosíval jsem vodu mamince na vaření ještě dříve, než jsem
začal chodit do školy. Po odvodnění rolí pramen zmizel
a není jej více. Kromě těchto studánek se stálou vodou bylo
mnoho studánek t. zv. »jánských«. Ty držely vodu jen do
Jana Křtitele a ve zně bývaly již suché.

(Dokončení příště.)

Záhorská kronika vychází každý měsíc mimo prázdniny. Vy-
dává Okr. rada osvětová v Hranicích. Vedoucí redakce a odpovědný
správce listu Antonín Frel v Dolním Újezdě u Lipníka n. Beč. Číslo
poštov. spoř. Brno 116 900. — Používání novinových známek povoleno
ředitelstvím pošt v Brně I A - 4-2370 : 146.212. Dohledací pošt. úřad
Hranice I. Adresa redakce: Dol. Újezd u Lipníka n. Bečvou.
A d m i n i s t r a c e : Hranice. Tisk Moravskoslezské tiskárny, národní
podnik, závod Přerov. — Ročně 10 čísel, roční předplatné 30 Kčs.